

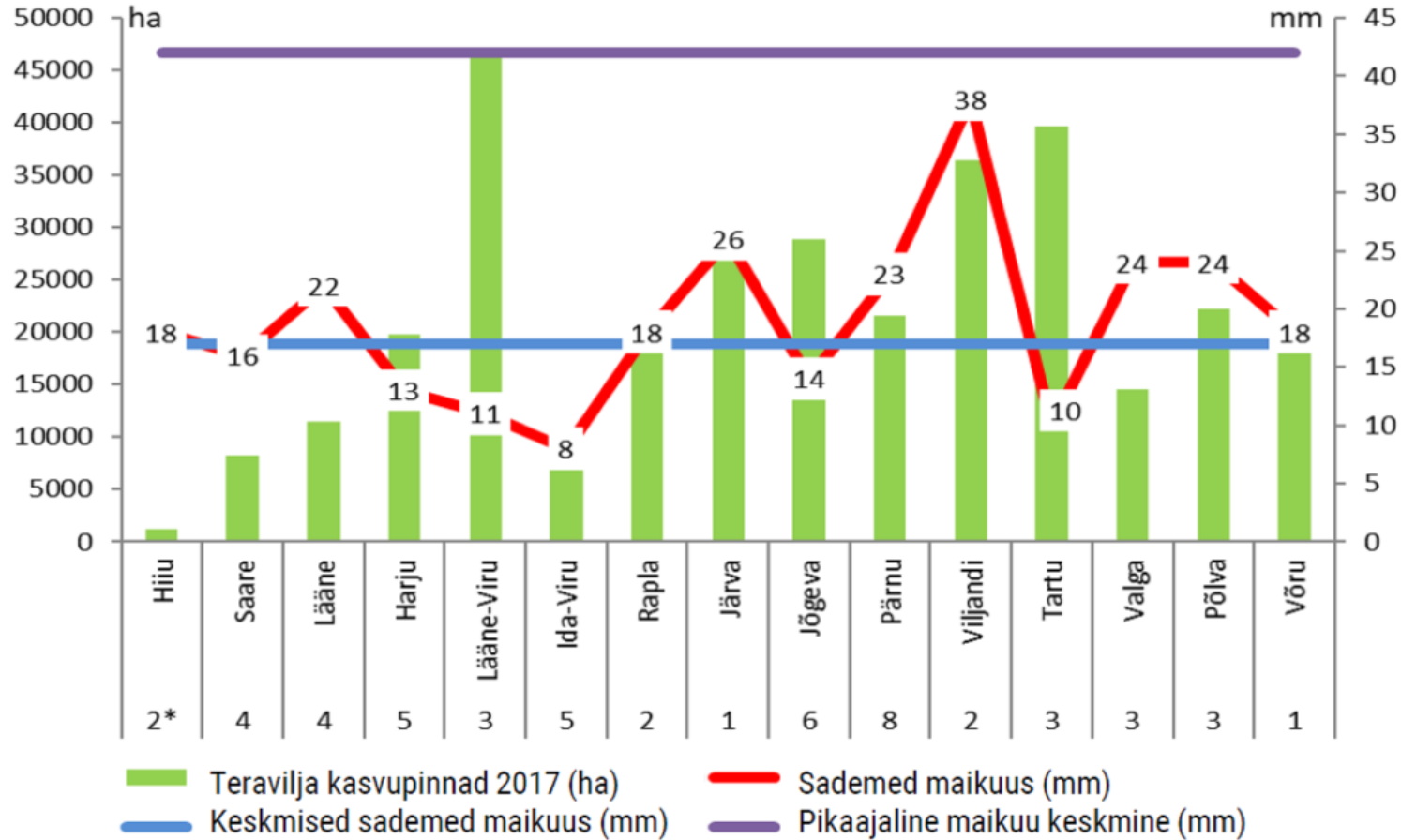
MAAELUMINISTEERIUM

Põuakahjud: olukord ja võimalikud meetmed

Tarmo Tamm
Maaeluminister

30.07.2018

Olukord

- Maikuu sademeid **60%** vähem kui keskmiselt
- Sõltuvalt piirkonnast võib jääda **30-70%** tänavusest suvivilja saagist saamata
- Loomasööda puudus ja kehv kvaliteet – esimese niite saak **30-50%** eelmiste aastate omast

Arutelud EL tasandil

- Teemat arutati 17. juuli Põllumajanduse ja Kalanduse Nõukogus
- Põuaga probleeme ligikaudu pooltel EL liikmesriikidel
- Finantsabi hetkel EL-It küsitud ei ole, kaaluvad SE, LV, LT, PL

Euroopa Komisjoni seisukoht:

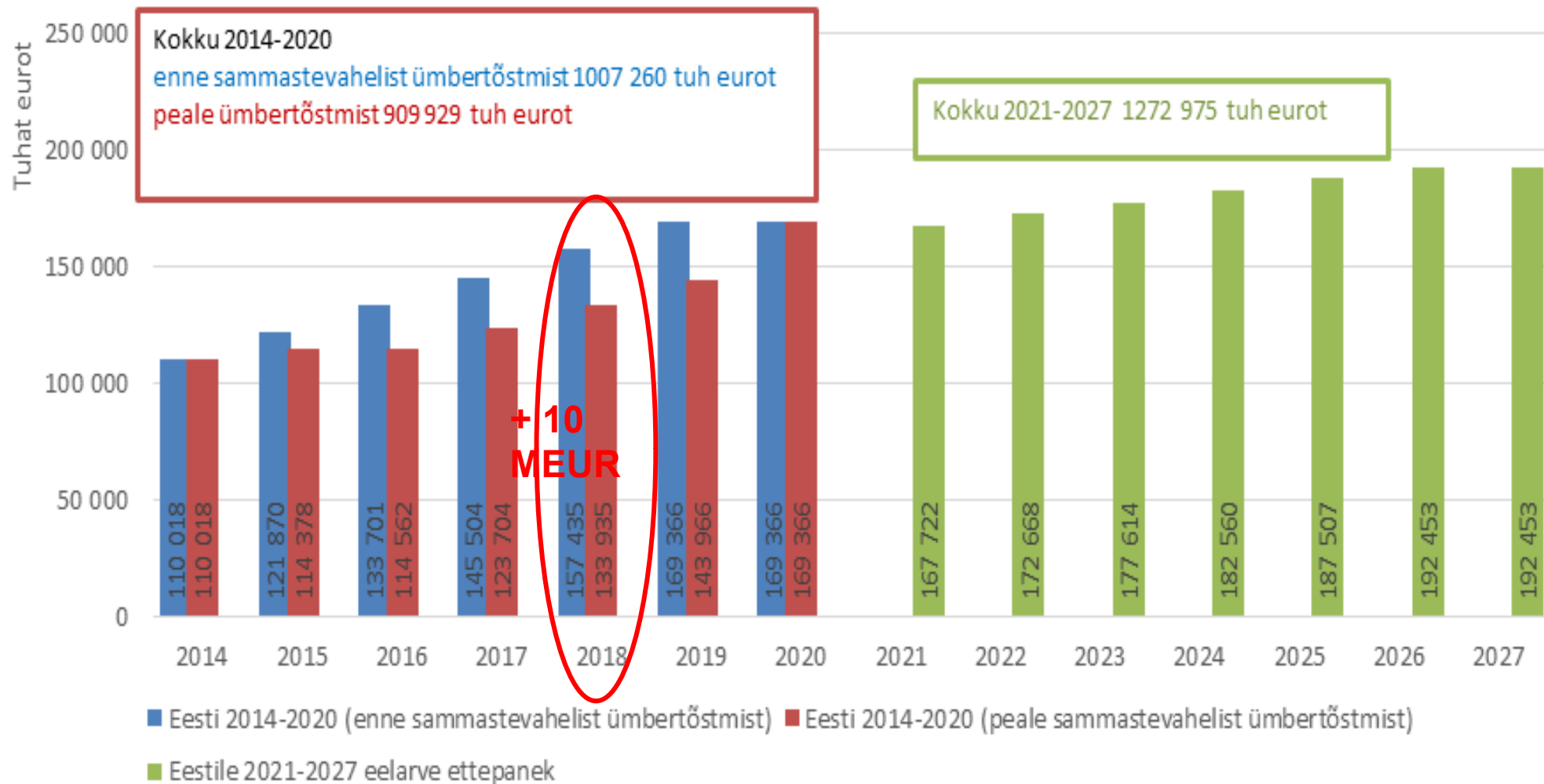
- Rohestamise erisus
- Otsetoetuste ja maaelu toetuste ettemaksed
- Riigiabi
- Erakorralist toetust kavas maksta ei ole

Rohestamise erisus

- Pöördumine Euroopa Komisjoni poole
- Euroopa Komisjon tegi 2018. aastaks **Eestile**, Lätile, Leedule, Soomele, Rootsile, Taanile, Poolale ja Portugalile rohestamise toetuses erisuse
- Ökokesa aladel tootmispiirangu nõue – sel aastal lubatud ka nendelt aladelt loomasööta varuda
- Võimaldab laiendada loomasööda varumisbaasi (Eestis ligikaudu 2000 ha)

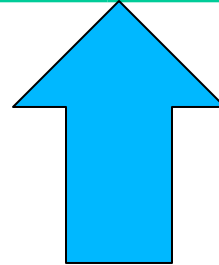
Otsetoetused põllumehhele lähiaastatel

Eesti otsetoetuste eelarved 2014-2020 ja ettepanek 2021-2027

Üleminekutoetused

Aasta	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Maksimaalne ümbrik	100%	80%	75%	70%	65%	60%	55%	50%
Üleminekutoetusi võimalik maksta	30 685 000	24 548 000	23 013 750	21 479 500	19 945 250	18 411 000	16 876 750	15 342 500

Leedu:

2017 – 30 MEUR (max võimalik 80 MEUR)

2018 – 29 MEUR

Läti:

2017 – 0 (max võimalik 36,8 MEUR)

2018 – 0 (max võimalik 34 MEUR)

Alates 2017. aastast makstakse üleminekutoetusi täismahus

Investeeringutoetused

- Võimalus pikaajaliselt riske maandada
- Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamise ja hoiu investeeringutoetus
 - Investeeringud maaparandusse, nt oma kuivendussüsteemi seadedrenaažiks rekonstrueerimisel, kus kuivendussüsteem täidab nii kuivendamise kui ka niisutamise ülesannet
 - Maksimaalne toetusmäär kuni 90% abikõlblikest kuludest ja toetuse maksimaalne suurus 520 000 eurot
- Investeeringud põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks
 - Niisutusinvesteeringud
 - Maksimaalne toetuse määr on kuni 70% abikõlblikest ja toetuse maksimaalne suurus 500

Põllumajanduskindlustustoetus

- MAK 2014-2020 UUS meede, käivitub 2019!
- Eelarve **2 miljonit eurot**
- Toetatavad on makstavad kindlustusmaksed
- Hüvitatavad kahjud – **ebasoodsad ilmastikutingimused**; looma- või taimehaigus; kahjurite levik; keskkonnajuhtum; meetmed taimehaiguse või kahjuripuhangu likvideerimiseks või leviku piiramiseks
- Kindlustatavad esemed – **tera- ja kaunvili, heinaseeme, õlikultuur, kartul, köögivili, puuvili, marjad, viljapuu, marjapõõsas, puukooliistandus, dekoratiivtaim**, veised, sead, lambad, kitsed, hobused, kodulinnud ning mesilaspere
- Kahjustunud rohkem kui **20% asjaomase põllumajandustootja toodangust** (3 või 5 aasta toodangust)
- Toetus **70%**

Eriolukorra kehtestamine

Eeldused väljakuulutamiseks	<ol style="list-style-type: none">1) tegemist on loodusõnnetusest, katastroofist või nakkushaiguse levikust tuleneva hädaolukorraga2) ei ole lahendatav ilma eriolukorra juhtimiskorralduseta3) lahendamiseks on vaja rakendada eriolukorra meetmeid
Väljakuulutaja	Vabariigi Valitsus, väljakuulutamiseks peab istungist osa võtma peaminister ja vähemalt 7 ministrit
Ettepanek	VV istung või peaministrile võib teha ettepaneku minister, kelle valitsemisalas sündmus toimub
Piirkond	<ol style="list-style-type: none">1) kogu riigis2) ühe või mitme KOV territooriumil. <p>Eriolukorda ei kuulutata välja suuremal alal, kui on vaja ning KOV-e eriolukorra piirkonna piiritlemisel ei poolitata</p>
Eriolukorra juht	Vabariigi Valitsus määrab ühe ministri, kes juhib ja koordineerib eriolukorra lahendamist

Eriolukorra kehtestamine (2)

Eriolukorra juht allub	Vabariigi Valitsusele ning on Vabariigi Valitsuse ees aruandekohustuslik
Eriolukorra juhi õigused	Õigus anda korraldusi eriolukorra tööde juhile, asutustele ja muudele avaliku halduse ülesandeid täitvatele isikutele
Eriolukorra meetmed (vastavalt olukorra vajadustele)	<ol style="list-style-type: none">1) töökohustuse määramine2) vallasasja sundvõõrandamine3) asja sundkasutus4) valduses eriolukorra tööde tegemine5) viibimiskeeld6) muud liikumisvabaduse piirangud, avalike koosolekute ja avalike ürituste pidamise piirangud
Kaitseväge või Kaitseliidu kasutamine	<ol style="list-style-type: none">1) eriolukorra tööde tegemine2) liikluse korraldamine eriolukorra ajal3) turvalisuse tagamine eriolukorra piirkonnas
Lõpetamine	Vabariigi Valitsus otsustab lõpetamise, kui ei ole enam vaja rakendada eriolukorra kehtestamiseks vajalikke meetmeid

Põua kahjud ETKI näitel

Ilmastik

- Jõgeval sademeid alates 1. maist 55 mm, st ca **28% pikaajalisest keskmisest**
- **Õhutemperatuur** keskmisest kõrgem:
 - mais 4,0 kraadi
 - juunis 0,5 kraadi
 - juulis 2,5 kraadi

Saak

- **Taliviljad** – talirukki ja tritikale saak keskmisel tasemel, talinisu ennustatav **vähemsaak 10-30%**
- **Suviteraviljad** – kõigi kultuuride ennustatav **vähemsaak 30-50%**
- **Suviraps** – ennustatav **vähemsaak 20-30%**
- **Põldhernes** – ennustatav **vähemsaak 20-30%**
- **Kõrreliste heintaimede seemnekasvatus** – saak keskmisel tasemel, uute seemnepõldude rajamine ei ole põua tõttu võimalik
- **Liblikõieliste heintaimede seemnekasvatus** – keskmisest kõrgem saak, uute seemnepõldude rajamine ei ole põua tõttu võimalik
- **Seemnekartul** – ennustatav **vähemsaak 30-50%**

Eeldatav vähemsaak ja -tulu ETKI põhikultuuride seemnekasvatuses

	Pind, ha	Keskmine saagikus 2015-2017, t/ha	Kogusaak keskmise saagikuse järgi	Eeldatav vähemsaak, %	Eeldatav vähemsaak, t	Hind, eur/t	Eeldatav vähemtulu, eur
Talinisu	167,0	5,03	839	10%	84	240	20 141
Talirukis	15,4	4,33	67	0%	0	0	0
Talitritikale	3,0	5,00	15	0%	0	0	0
Suvinisu	300,1	5,59	1679	30%	504	220	110 800
Oder	136,8	5,50	753	30%	226	220	49 666
Kaer	10,3	5,60	58	30%	17	200	3 454
Põldhernes	72,3	1,90	137	20%	27	240	6 595
Suviraps	148,4	2,35	349	20%	70	350	24 450
Kartul	11,6	33,30	386	30%	116	250	28 971
Kokku	865		4 283		1 044		244 076

Kahju väiksema saagivähendamise korral

Eeldatav vähemsaak ja -tulu ETKI põhikultuuride seemnekasvatuses

	Pind, ha	Keskmine saagikus 2015-2017, t/ha	Kogusaak keskmise saagikuse järgi	Eeldatav vähemsaak, %	Eeldatav vähemsaak, t	Hind, eur/t	Eeldatav vähemtulu, eur
Talinisu	167,0	5,03	839	30%	252	240	60 423
Talirukis	15,4	4,33	67	0%	0	0	0
Talitritikale	3,0	5,00	15	0%	0	0	0
Suvinisu	300,1	5,59	1679	50%	839	220	184 666
Oder	136,8	5,50	753	50%	376	220	82 776
Kaer	10,3	5,60	58	50%	29	200	5 757
Põldhernes	72,3	1,90	137	30%	41	240	9 892
Suviraps	148,4	2,35	349	30%	105	350	36 675
Kartul	11,6	33,30	386	50%	193	250	48 285
Kokku	865		4 283		1 835		428 473

Kahju suurema saagivähendamise korral

Võimalused põuakahjude hüvitamiseks

Otsene toetus kahjude kompenseerimiseks:

- riigiabina
- põllumajandusliku vähese tähtsusega abina

Kaudne toetus käibevahendite puudujäägi leevendamiseks:

- käibekapitali laenuna

Riigiabina maksmine VKE-dele (1)

- **VKE-dele** (alla 250 töötaja ja alla 50 mln euro aastakäibega või alla 43 mln euro bilansimahuga ettevõtja) saab abi maksmise **aluseks** kasutada komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 (nn **grupierandi määruse**) **artiklit 25**
- Rakendamiseks vajalik grupierandi teatise esitamine komisjonile hiljemalt 10 tööpäeva enne meetme jõustumist
- Põhitingimused:
 - liikmesriigi **pädev asutus peab ametlikult tunnistama kõnealuse olukorra loodusõnnetusega võrreldavateks ebasoodsateks ilmastikutingimusteks**
 - Komisjoni definitsiooni järgi on nendeks sellised ilmastikutingimused nagu külm, tormid ja rahe, jää, rajuvihm, pidev vihm või ränk **põud**, mis hävitavad rohkem kui **30%** keskmisest aastatoodangust, mis arvutatakse: 3 eelnenud aasta põhjal või eelnenud 5-aastase perioodi 3 aasta keskmisena, milles ei ole arvesse võetud kõige kõrgemat ja kõige madalamat näitajat
 - loodusõnnetusega võrreldava ilmastikutingimuse ja ettevõtja kantud kahju vahel peab olema **põhjuslik seos**
 - kahju arvutatakse **iga üksiku abisaaja tasandil**
 - kahju hõlmab põllumajandustoodangu ja tootmisvahendite täieliku või osalise hävimise tõttu **saamata jäävat tulu ja varalist kahju**

Riigiabina maksmine VKE-dele (2)

- saamata jäänud tulu arvutamiseks lahutatakse
 - a) loodusõnnetusega võrreldavate ebasoodsate ilmastikutingimuste esinemise aastal või igal järgneval aastal, mida tootmisvahendite täielik või osaline hävimine mõjutab, toodetud **põllumajandustoodangu hulga ja samal aastal saadud keskmise müügihinna korrutis** järgmisest:
 - b) loodusõnnetusega võrreldavate ebasoodsate ilmastikutingimuste esinemisele **eelneval kolmel aastal toodetud põllumajandustoodangu keskmise aastakoguse või** loodusõnnetusega võrreldavate ebasoodsate ilmastikutingimuste esinemisele **eelneval viiel aastal põhineva kolme aasta keskmise** (mille arvutamisel on kõrvale jäetud kõige kõrgem ja kõige madalam näitaja) ja **saadud keskmise müügihinna korrutis**
- kõnealust vähendamist võib arvutada kas **põllumajandusliku majapidamise aastatoodangu või põllukultuuride või põllumajandusloomade tasandil**
- kõnealusele summale võib liita muud kulud, mis tekkisid põllumajandustootjal loodusõnnetusega võrreldavate ebasoodsate ilmastikutingimuste tagajärjel. Kõnealust summat vähendatakse kulude võrra, mida ei tekitanud loodusõnnetusega võrreldavad ebasoodsad ilmastikutingimused
- abisaaja põllumajandustoodangu arvutamiseks võib kasutada indekseid, eeldusel et kasutatud arvutusmeetod võimaldab kindlaks määrata abisaaja tegeliku kahju kõnealusel aastal
- **antavat abi vähendatakse 50% võrra, v.a juhul, kui see antakse abisaajatele, kes on sõlminud kindlustuslepingu, mis katab vähemalt 50% tema keskmisest aastatoodangust ja toodanguga seotud tulust ja milles võetakse arvesse asjaomasel liikmesriigis või piirkonnas statistiliselt kõige sagedamini esinevaid ilmastikuga seotud riske, mida kindlustusleping katab**
- **abi ja mis tahes muud kahju hüvitamiseks saadud maksed, sealhulgas muude siseriiklike või liidu meetmete kohased maksed või kindlustushüvitused, ei tohi ületada 80% abikõlblikest kuludest**

Riigiabina maksmine suurettevõtjatele

- **Suurettevõtjatele** (vajadusel/soovi korral ka VKE-dele) abi maksmisel saab aluseks kasutada **põllumajandusliku riigiabi suuniste** pt 1.2.1.2.
- Erinevalt grupierandi määruse kasutamisest, on siinjuhul enne abi andmist vajalik saada riigiabi andmiseks luba Euroopa Komisjonilt (loataotlusmenetlus kestab eeldatavalt mitu kuud)
- **Nõuded riigiabi andmiseks on suuresti samad, mis grupierandi määruse puhulgi, v.a abi vähendamine 50% reegel:** suuniste alusel antava abi puhul ei pea abi 50% võrra vähendama juhul, kui liikmesriik tõendab veenvalt, et kõigist mõistlikest jõupingutustest hoolimata ei olnud kahjukannatajal kahju tekkimise ajal võimalik end mõistlikul määral asjaomases liikmesriigis või piirkonnas statistiliselt kõige sagedamini esinevate kliimariskide vastu kindlustada

Vähese tähtsusega abina maksmine

- **Abi maksmise aluseks** saab kasutada põllumajandusliku vähese tähtsusega abi määrust ehk komisjoni (EL) määrust nr **1408/2013** (ettevõtja suurus rolli ei oma)
- **Plussiks on vähese tähtsusega abi reeglite vähesus ja lihtsus riigiabi reeglite ees:** vähese tähtsusega abi puhul on nõudeid riigiabist oluliselt vähem, nt ei ole ettemääratud nõudeid kahjude arvutamise ja künniste kohta nagu riigiabis
- **Piiranguks** on eelkõige tootjale kehtestatud **põllumajandusliku vähese tähtsusega abi piirmäär 3 aasta kohta**. Piirmäära arvestatakse tootjale 3 aasta jooksul muuhulgas muude meetmete raames antud põllumajanduslikku vähese tähtsusega abi
- Hetkel on tootjapiirmääraks **15 000 eurot kolme aasta kohta**. Kevadel 2018 algatatud määruse 1408/2013 muutmise eelnõu kohaselt on komisjonil plaanis lähiajal tootjapiirmäära tõsta. Samas ei ole hetkel veel teada, mis summas seda tehakse ning millal vastav muudatus jõustub

Käibekapitalilaen

- Ettepanek suurendada MES omakapitali (nt 20 miljonit eurot) ning kasutada seda käibekapitali laenudeks

Võimalused:

- Põllumajanduslikul eesmärgil antavat **käibekapitalilaenu saab anda põllumajandusliku vähese tähtsusega abina. Riigiabina ei saa käibekapitalilaenu anda**, v.a investeringuteks vajalikku laenu
- Vähese tähtsusega abi puhul ei pea laen olema seotud investeringuga
- Abisaaja suhtes ei tohi olla algatatud maksejõuetusmenetlust
- Laen peab olema tagatud **tagatisega, mis katab vähemalt 50% laenust ning laenu summa on 75 000 eurot viieks aastaks või 37 500 eurot kümneks aastaks**; kui laen on nimetatud summast väiksem ja/või antakse vähem kui vastavalt viie või kümne aasta pikkuseks ajavahemikuks, arvutatakse laenu brutotoetusekvivalent vastava protsendina kohaldatavast ülemmäärast (15 000 eurot) või vastavalt toetuse andmise ajal kehtinud viitemäärale

MAAELUMINISTEERIUM

Tänään!